

prompta creació d'una variant *ambans* al costat d'*abans*; pronúncia que encara avui té gran extensió vulgar en cat. oriental, etc., i que ja trobem en les *VidesR*: «tu auràs mayors riqueses que *embans* no avies», «sàpias que *embans* auries roques amolegades» (P176r2, 66r1); no crec que hi hagi encreuament amb *enant*, sinó que l'anàlisi popular d'*abans* com APUD ANTE, conduí a canviar la primera síl·laba en *amb*, així que la forma *amb* guanyà terreny sobre el tradicional *ab* (que com és sabut, sobretot en certes combinacions, ja retrocedia, en l'ús parlat, des de l'Edat Mitjana).

En la llengua moderna *antes* s'ha introduït en l'ús popular de molts llocs. És tracta d'un castellanisme, i sembla clar que és així pertot. Sens dubte hi col·laborà un altre fet; tal com *llavontes* al costat de *llavons*, *llavors*, i formes vulgars com *despresnes*, *aixines*, *dai-xones*, tal com de *correntes* al costat de *corrents*, *d'esquillentes*, *d'escallimpantes*, etc., es creà, en lloc d'*abans* i sota la influència d'*avant*, una innovació vulgar *abantes*; i això, en combinació amb l'adverbi *ans*, conduïa a afavorir molt la propagació del cast. *antes*, que formava joc proporcional amb *ans* i amb *abans-abantes*. El cas és que en català modern *antes* ha entrat més o menys en l'ús vulgar de gran part del territori; *AlcM* exagera tanmateix quan, després de dir que «a moltes regions desapareix del llenguatge viu, cedint el seu lloc a *antes*», solament localitza *abans* a les Balears i a Barcelona; així i tot, *abans* segueix usat en el Continent en centenars de llocs, i fou precisament a Barcelona on —dins el Principat— *antes* s'estengué més. P. Fabra em deia que en els anys 1880-1900 *abans* era considerat a Barcelona com un mot de pagesos; aviat hi hagué alguna reacció, car recordo que en els anys 1907 a 1917, si bé la major part allí deien *antes*, ja ningú no hauria criticat *abans* com a rústic; i guanyava terreny, fins que vers 1925-35 fou *antes* el que havia caigut a la categoria de vulgarisme.

A les comarques del Principat conservà sempre gran ús. Sens dubte *antes* s'havia introduït fins als extrems: el tinc anotat fins d'Àreu de Vall Ferrera (almenys en *antes d'ahir*, 1933), i d'Eivissa (PzCabrero). A les comarques d'ultra-Albera més aviat es diu vulgarment *abantes* i això fins a l'extrem Nord (al Barcarès; a Formiguera de Capcir «*abantes me reposavi*», 1960). En el País Valencià és on *abans* ha reulat més i des de més antic, si bé allí es reparteixen la victòria *antes* i *ans*, que hi ha tingut sempre molt de favor popular. I això allí ja és antic, car es llegeix ja algun cas d'*antes* en el *ThPu* d'OPou (1575), si bé *ans* hi predomina molt.⁵ A l'extrem Nord vaig sentir-hi «*enantes* hi feien alquitrà» a Bellestar de la Tinença, 1961. Però no s'ha de creure que *abans* sigui del tot estrany al País, car hi ha excepcions, sobretot a la Ribera Alta i al Migjorn: recordo que vaig anotar *antes* a tres o quatre pobles entre Alzira i Sumacàrcer, i que també vaig sentir de *antes* a Càrcer, però a Càrcer també deien «açò és de *abans*» (1962), i també vaig anotar *abans* a l'Alguenya i algun altre poble de l'extrem Sud (1963).

CPT.: *Abans-d'ahir* predominant en l'ús barceloní i

de la rodalia més central (junt amb el vulgar *antes-d'ahir*), però *després-ahir* (que també se sent algun cop a gent d'edat en aquesta zona) té molt gran extensió comarcal: Ross., comarques del NE., Oest, Centre, Ebre, Balears i País Val.).

¹ «Tornà's asseure axí com d'*abans* estava», *Exim-plis e Mir*. II, 107; «els seguïen la bretollalla de Baget, que si *devans* <sic> feyen el concirós, per hipocresia fóra, ja que uns ab altres n'havien fetes més qu'en Pau Gibert», MVayreda, *Punya-lada* II, p. 53. —² «So non crezon clerge que fan las falsetz: --- *abans* conquerran Dieu Caifàs e Pilatz», Peire Cardenal (Appel, *Chr*. 79.22); *G. de Rossilhon*, G. de Peitieu, Marcabré, etc. —³ La combinació té certa semblança amb la del francès *abri*, on també xoca la -b- en lloc de -v-; però en aquest és més fàcil d'acontentar-se amb un fet de falsa anàlisi del tipus dels mots italians com *abbondare*, *abborrire*, *abbaco*, *accademia*, *accidia*, *annoiare*, *avvoltoio*, *innanzi*, *innamorare*, *innacquare*, *innestare*, *Iddio*, etc. També ens recordem que el val. *ad*, gc. *ad*, semblen explicar-se per un ensordiment AT en posició final o davant sorda, i que potser la difícil explicació d'*adès* —it. *adesso*— es troba en la mateixa direcció. Però costaria de creure en l'existència d'un tal *AP = AB de fonètica sintàctica, sobretot en el nostre cas, i més donada la mort primerenca d'AB en romànic. —⁴ En tot cas no fóra ferm oposar-li l'objecció que hauria d'haver quedat rastre de la -D d'APUD. Justament per aquesta raó molts han sostingut que el fr. *avec* 'amb', fr. ant. *avuec* 'amb això', no pot contenir APUD, sinó ser una combinació AB HOC: raó que en aquest altre cas tinc per un sofisma, com sigui que *avuec* és inseparable d'oc-cat. *ab*, fr. ant. *o(d)*, i pel sentit és estirat pels cabells voler-lo fer venir de la idea de 'partint d'això'; i no hi ha sòlida raó fonètica, car la pronúncia ràpida d'una combinació fortament desgastada com APU(D) HOC (molt més desgastada que, p. ex., *od amie* o *od els*, incomparablement menys usats i pronunciats més acuradament) conduí ràpidament a la pronúncia negligida o incipient APU HOC i AP' HOC. També, doncs, s'hauria pogut pronunciar imperfectament APU' ANTE. Tanmateix, en el nostre cas les bases semàntiques i fraseològiques de la idea haurien de ser molt més rebuscades. En conclusió, cal mirar-la amb escepticisme. —⁵ «la mijna nit --- *ans* del alva: summum mane; *ans que bixca lo Sol* ---», p. 334. L'autor possiblement usà també *abans*, com a la seva nadiua Girona, i li ho esborraren els impressors.

Abaratiment, *abaratir*, V. *barat* *Abarbetar*, V. *barbeta* *Abarca*, V. *avarca* *Abarcar*, V. DCEC *Abarganyar*, V. *barganyar* *Abargar*, *abargues*, V. *bregar* *Abaritonat*, V. *bariton* *Abarloar*, V. DCEC (BARLOVENTO) *Abarnegar*, V. *barganyar* *Abaronar*, V. *baró* *Abarracar*, V. *barraca* *Abarraganar*, V. DCEC (BARRAGAN 1) *Abarrancar*, V. *bar-ranc* *Abarriscar*, V. *barrisc* *Abarrota*, V. *barrot*